

PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 44/2006 vp

Hallituksen esitys laiksi yliopistolain muuttamisesta

Sivistysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 9 päivänä marraskuuta 2006 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi yliopistolain muuttamisesta (HE 256/2006 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi sivistysvaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto sivistysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Eerikki Nurmi, opetusministeriö
- professori Mikael Hidén
- professori Kaarlo Tuori.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yliopistolakia. Tarkoitus on lisätä yliopistojen itsehallintoa säätämällä niiden mahdollisuudesta omistaa valtion talousarviotalouden ulkopuolista varallisuutta ja muodostaa tätä tarkoitusta varten yliopistorahastoiksi kutsuttuja oikeushenkilöitä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2007 alussa.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa sääntelyä arvioidaan yliopistoille perustuslain

123 §:n 1 momentissa turvatun itsehallinnon näkökulmasta samoin kuin perustuslain 84 §:n 1 momentin ja 87 §:n säännösten kannalta valtion talousarvion täydellisyysperiaatteesta ja talousarvion ulkopuolisesta rahastosta. Perustelujen mukaan lakiehdotus voidaan käsitellä tavalisen lain säätämisyjärjestyksessä. Hallitus on kuitenkin asian tulkinnanvaraisuuden vuoksi katsonut olevan syytä hankkia esityksestä perustuslakivaliokunnan lausunto.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yliopistolla on lakiehdotuksen 39 §:n 1 momentin mukaan oikeus ottaa vastaan lahjoitus- ja testamenttivaroja samoin kuin säätiöiltä ja yksityisiltä yhteisöiltä siirrettäviä varoja valtion talous-

arviosta ja valtio-oikeushenkilöstä erillään olevaan yliopistorahastoon, joka tekee 2 momentin perusteella omissa nimissään rahastoa ja sen varoja koskevat oikeustoimet sekä käyttää niiden osalta puhevaltaa tuomioistuimessa ja muussa

viranomaisessa. Yliopistorahasto vastaa sitoumuksistaan omilla varoillaan. Rahaston varoja voidaan käyttää yliopiston toimintaan. Niillä voidaan myös palkata yliopistolle valtion palvelussuhteessa olevaa henkilöstöä ja perustaa valtion virkoja.

Ehdotuksessa on kysymys valtiontalouden piiriin sinänsä kuuluvien yliopistojen mahdollisuudesta saada omistukseensa niille lahjoitettavaa tai muuten muualta kuin valtion talousarvion talouden piiristä siirrettävää varallisuutta muodostamalla tätä tarkoitusta varten yliopistorahastoiksi kutsuttuja oikeushenkilöitä. Nykyisin vastaavan kaltainen mahdollisuus on perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 3/1997 vp) säädetyn yliopistolain 27 ja 31 §:n perusteella vain Helsingin yliopistolla ja Åbo Akademiella.

Ehdotuksessa tarkoitettua varallisuuden vahvasti yksityisen luonteen takia sääntelyssä ei valiokunnan mielestä ole kysymys sellaisesta valtion varallisuuden rahastoinnista, johon olisi sovellettava perustuslain 87 §:n säännöksiä talousarvion ulkopuolisen rahaston perustamisesta. Ehdotetut säännökset yliopistorahasto-nimisen

oikeushenkilön valtiontaloudesta erillisestä varallisuudesta eivät valiokunnan käsityksen mukaan muodostu ongelmallisiksi myöskään perustuslain 84 §:n 1 momentissa säädetyn valtion talousarvion täydellisyysperiaatteen kannalta. Vastaavan kaltaisia erillisen oikeushenkilön ja erillisvarallisuuden piirteitä on vanhastaan liittynyt Helsingin yliopiston ja Åbo Akademin oikeudellisen kaksinaisluonteen lisäksi esimerkiksi itsenäisiksi julkisoikeudelliseksi laitoksiksi luonnehdittavien Kansaneläkelaitoksen ja Suomen Pankin oikeusasemaan. Ehdotettu sääntely vahvistaa nykyisin kaikille yliopistoille perustuslain 123 §:n 1 momentissa turvattua itsehallintoa ja edistää siten välillisesti myös perustuslain 16 §:n 3 momentissa suojatun tieteen ja ylimmän opetuksen vapauden toteutumista (PeVL 30/2004 vp, s. 2/I). Lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Helsingissä 1 päivänä joulukuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj. Arja Alho /sd
vjäs. Hannu Hoskonen /kesk
Johannes Koskinen /sd
Annika Lapintie /vas
Outi Ojala /vas
Klaus Pentti /kesk

Markku Rossi /kesk
Simo Rundgren /kesk
Seppo Särkiniemi /kesk
Ilkka Taipale /sd
Astrid Thors /r
vjäs. Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sami Manninen.